„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, уторком на по табака.

Цена је за Аустро-Угарску:
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 к.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 к.
За Србију
на четврт год. 8 дин., на по год. 16 дин.

Народни бројеви од петка нарочито за шире народне кругове уређени могу засебно да се претплате, а цена им је:
на 1 месец . . . . . 25 нов.
на четврт године . . . . . 75 нов.

ЗАСТАВА.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте сваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.
За „Приослано“ плаћа се 20 нов. од врсте.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Ст. Јефтића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

БРОЈ 17. У НОВОМ САДУ У НЕДЕЉУ 29. ЈАНУАРА 1895. ГОДИНА XXX.

ИНСУЛТ НА СВ. САВУ.

Стари Анте Старчевић на сва уста виче: Бог и Хрвати! Сав политички апарат ставља му се у службу и клања се свецу од Пазаришта. Од бана до последњег пандура, све то једнако мисли и ради, као да је „влашки накот зрео за сјекиру“ и да га ваља „истријебити“, а сад и званични стеклиши изишли с бојом на среду, да поганом руком дирну у светињу српску, у св. Саву.

Званични и незванични стеклиши не дувају у један рог у тројединичком сабору иначе, али кад треба „брату“ Србину очи копати, ту скоче сви заједно као копци. Ћирилица им боде очи. Знају, да закон допушта употребу ћирилице, али за то они где могу, гоне је, и кад се званична повреда пријави власти, званични стеклиши на једно уво чују, а на друго пусте. Затрпају тужбу, да више не види бела света, те на тај начин уцкају безочне стеклише на мукотрпни народ српски, који стиснутом песницом све то слуша и ћути.

Дивно обележје Србиново, тробојницу-заставу бешчасти невредна рука и тражи, да се противно закону забрани тробојница, а званични стеклиши подмукло ћуте, намигују и допуштају, да се Србин у срце вређа. Кад се потужи за увреде и стеклишке насртаје, званични стеклиши одсмеју му се, а у свом друштву подвикну: Бог и Хрвати!

У школска „штива“ трпају велико-хрватску пропаганду и римску Марију дјевицу, да напајају нашу Српчад отровом стеклиштва и западњачке „културе“. Но то им данас још није доста. Стеклиштво је данас зграбило велику „сјекиру“, да засече главну жилу том „влашком накоту“. Пророк Анте задовољно глади брке, јер је добио и јавно у помоћ званичне стеклише.

Одељни предстојник Кршњави у име владе меша се у наше народне светиње, у наше чисто верске ствари. Њему је криво, што се у Тројединици у Срба слави св. Сава. Њему се не свиди, што се на св. Саву носи литија у школе, што деца декламују и узносе св. Саву, па тражи за то обавештаја од наших конзисторија и пита: За што то тако бива? А зар одељни предстојник ни толико не зна, да је св. Сава српски светац и први просветитељ народа српског? Зар његово педагошко око не може да увиди, какву славу заслужује први учитељ једнога народа? Зар је у њега тако срце отврднуло, да у слављењу најзнаменитијег Србина и свеца не види синовљу благодарност и излив осећаја православно-хришћанске побожности према свецу-великану, него у том једино гледа грану, испречену пред напретком његова стеклиштва?..

Колики је оброк дрскости требао, да се народ српски увреди до дна срца, најбоље нам доказује поступак господе из Загреба, кад се усудише, да посумњају у заслуге св. Саве. Колико је требало покварености и стеклиштва, да се покрене званични апарат, да учини атентат на светињу народну и црквену, те да баци сумњу на славу, вековима прослављану и сваком годишњицом потврђену. Зар не знају, не знало их добро, да се пуних шест и по векова Србин православни загревао светом мишљу светосавском; да њу сматра за зеницу ока свог? Зар их узнемирује, буни им крв, кад виде и чују, како Српчад зажарена љубављу слави и уздиже св. Саву, српску славу? Зар се оглушују о оне речи:

Къ небу главы воздвигните,
Славу тамо вы оузрите...

Да, ви не видите од шуме дрвета! Таку славу не можете да појмите, јер сте заслепили! Слепци и нису у стању то да „узру“!

Не гулите коре, ви званични стеклиши! Не дирајте у светиње наше, ако су вам ваше светиње миле! Св. Саву нам никад збрисати не ћете, а ископаћете дубље провалу, у коју ћете се сами сјурвати.

Огњан.

НОВА НАПАСТ.

У супрот свом доказивању основаном на историји и законима, мађарске шовинисте остадоше слепи код очију — са главом, али без главе.

У своме шовинистичком слепилу не познају правде, не познају закона, него својим поганим ногама вековима признаване светиње газе. А ако се по неко „дрзне“, да се тој њиховој насилничкој навали одупре, шаљу га на Голготу!

Једина им је брига, како би нас лакше и брже истурчили. Њихова јавна гласила, власт, једном речи: све и сва помаже их у том — не баш часном — предузећу. Но на што им части!? Они хоће да све и сва у земљи Угарској мађарски дише, осећа и мисли. Јединствене тежње! Тежње, које их успављују, да се ваљда никад не пробуде!

Силом нам у наше народне школе мађарски језик натурише. Натурише га у намери, да им наше народне школе спреме јаничаре своме роду и имену. Али се не помогоше, јер соко соколове рађа, а не вранчиће!

Јавна звања чиновницима арпадовог и мојсијевог порекла попунише и по оним крајевима земље Угарске, у којима грађани толико мађарски разуму, колико шовинисте поштење појме.

Одушевљене Србе гоне и затварају. Српског трговца и занатлију у просијаке терају. Од српског ратара туђег надничара и аргатина граде!

Ето, то је слика шовинистичке обести!

Та њихова обест напредовала је завијено, лепо углађена; али и то престаде!

У руку нам је окружница кр. школског надзорника торонталске жупаније под бр. 90. У њој су све жеље и намере шовинистичке концентрисане. У њој кр. школски надзорник на основу министарске наредбе тражи, да сви школски одбори — па и наши, све учитељство — па и наше народно, поради на установи т. зв. „ifjusági egyesület“-а, који би позван био да негује мађарски говор, мађарску песму и мађарско говорништво. То значи: на своје пљунути, а туђе обожавати! Велика је дрскост од њих, када у колу срп. нар. учитеља одроде траже.

Наше автономне власти ћуте. Поред њих је наше народно учитељство готово целог овогодишњег школског одмора у неком просветном ропству чамило. Док Румуни своје учитеље бране и заклањају, дотле српским учитељима „претпостављени“ бриге брине, како ће овог или оног „немирног“ учитеља укротити — или од њега кукавицу и улизицу створити!

Српско народно учитељство остављено је и изложено, да издржи ударце од својих „претпостављених“ и обесних шовиниста. Колико јада сноси, колико пожртвовања приноси то наше народно учитељство!? Али уверено, да је све српско узданье, сва српска нада положена у срп. нар. школу, српски ће своја прса противничким стрелама изложити — шат једном и Српству у бившој Војводини сунце сине.

Вл.

Нови Сад, 28. јануара.

Спровађање нових црквено-политичких закона и заостале црквено-политичке реформе. Једна од најтежих тачака Банфијевог програма је спровађање нових закона: о грађанском браку, државним матрикулама и вери деце, и узакоњење преостала два предлога: о слободи вероисповести и рецепцији Чивута. Врло се много говорило, да Банфијев кабинет не ће моћи ове законе за оно време, које је уставом прописано, у живот спровести, те ће они доћи у архиву. И овој вести се могло веровати, јер занста треба још врло много да се учини и спреми, да би се ови закони, кад би се у живот спровели, могли и тачно испуњавати Но Банфи телали, да ће он то све моћи учинити (већ је и почео: понудио је учитеље, да воде матрикуле!), но ће само изабрати блажији пут и начин, да би сачувао мир међу појединим вероисповестима; за то ће, вели, у неколико и променити онај начин, који су хтели Векерле и његов кабинет да употребе. Те гласове је пустио Банфи кроз своју званичну и полузваничну штампу. Ми смо врло радознали, да чујемо и видимо тај блажији начин једног Банфи-паше. У осталом, ово је јасан доказ, да они и сами признају, да ће ови закони изазвати немир међу становницима ове државе; па на што је било онда и стварати их, кад се зна, да могу изазвати незадовољство и немир међу разним вероисповестима ове државе. Што се тиче заосталих реформа: рецепције Чивута и слободе вероисповести, Банфи је сигуран, да ће ово двоје поново пасти у горњем дому, те за то почиње са опозицијом да се погађа: по што по то хоће да учини драгим Чивутима, да буду примљени; а да му то опозиција учини, он ће опет из законског предлога о слободи вероисповести изоставити одељак о безверју, то јест онај закон, по коме могу грађани ове државе да не припадају ни једној вери, да су без вере, пак хоће то после место закона путем министарске наредбе да протури. Хоће ли му ова погодба поћи за руком, видећемо.

ТАЈНА ОКРУЖНИЦА.

Још није у Србији јавно затрубила изборна труба, а у потаји спремају се ланци, којима ће да стегну слободу избора. Краљ је у Паризу код оца и у Бијарицу код матере, те се спрема да запроси хесенску принцезу Сибилу, а чича-Николи и друговима поверио неограничену владу, док он не дође. Иду избори. Треба спремати земљиште, а то ће умети чича-Никола боље, но што би то доликовало младом краљу.

Кртина испод земље рије, па је опет људи избаце на видело, а не би се у Србији дознало, шта ради каплар-дипломата. Он је истина данас много повучен, не ће своју песницу да показује пред целим светом, него све што ради, ради све по ладу. Ово последње чедо његова дипломатска ума не би дошло до нас редовним путем, јер смо жељни да видимо листова из Србије, који не душу с данашњом владом у један рог. По неки нам број дође и то онај, за који није запело полициско око и у ком нам се не износи никакво зло данашње владавине.

Но ипак за то преко страних листова дошла нам је до руку поверљива окруж-

ПОДЛИСТАК.

СВЕТИ САВА У ЦАРИГРАДУ.

Мислимо да ће занимати наше читаоце да чују, како се прославља св. Сава у Турској, па за то доносимо овде опис те прославе у Цариграду по „Цариградском Веснику“:

Дан првог српског просветитеља и учитеља, дан првог архиепископа српског светитеља Саве Немањића, који се прославља свуда, где год има ма и једног православног Србина, који је ове године пао баш на дан, кад је угледао света први број нашега листа, прославила су наши сународници овде на врло торжанствен начин. Прослава је текла у три размака, за то ће мо је ми овде поделити у три раздела.

На служби (литурђији). — На неколико дана пред даном прославе, туторство овдашње православне цркве Св. Николе у Галати, у којој имаде једно оделење, у ком се редовно служи на словенскоме језику, разаслало је овакве позивнице свима православним Србима овде: „Молим вас учтиво, да изволите доћи 14. јануара о. г. на дан св. Саве српског просвјетитеља у цркву св. Николе, у Галату, на службу божју, која ће почети у 10 часова прије подне. С поштовањем: Туторство“. И одређенога дана стекао се био многи наш народ тамо, тако да је црква била дупком пуна и то, не оно одељење, у коме се обично служи служба на словенслом језику, него сама саборна црква. Чинодејствовали су о. прото Греговић и о. синђел Нићифор, а суделовали су један парох реченога храма и ђакон Махаров из руске капеле. Саучествовао је г. епископ Ђерман, чијој епархији припада овај храм, чије је присуство особито задовољило побожне богомољце. У оној множини богољубивог православног народа особито смо приметили посланика Србије др. Владана Ђорђевића са његовом породицом и целим особљем крљ. срп. посланства; заступника Црне Горе, Митра Бакића; саветника аust. абасаде барон Макио, вице конзула Аустро-Угарске, Родића; уз то присуствовали су наставници српске грчко-православне школе са ученицима, ђаци српске народности, који се уче по овдашњим школама, особље уредништва и администрације нашега листа и велика множина овдашњих Срба. После Јеванђеља отац прото Греговић држао је прикладну веронаучну беседу, која је врло пријатно дирнула побожна срца присутних богомољаца. На служби певао је хор из руске капеле, који је својим врло прикладним појањем веома дирао присутне. — После службе туторство је примало честитања у дворани, где је било и послужење по старим обичајима.

На слави у школи. — Одмах после службе у цркви, знатан број богомољаца кренуо се из Галете кроз Перу, те преко Таксима, на Панкалди, где је школа, у којој се прослављала школска слава. Прилично растојање, али за топло и весело срце незнатно ипак. У 11½ часова пред подне приспели су и свештеници и одмах се приступило освећењу водице и сечењу колача. За тим је професор Душан Стојићевић, наставник у школи, држао прикладну беседу у славу св. Саве и похвалу братске љубави и узајамности, одавши, на послетку, достојну хвалу великоме заштитнику просвете Њ. Ц. Величанству Султану, наша су се присутни одазвали са: Живео! После су ученици певали многољетствије Султану, Ускликнимо с љубављу и друге црквене народне песме, и декламовали су. Међу тим домаћинство је наредило послужење присутнима: кољивом, слатким и водом и ракијом. Ову особиту школску прослави почаствовали су својим присуством посланик Србије др. Владан Ђорђевић са својом породицом, заступник Црне Горе, госп. Митар Бакић, и цело особље српског посланства, као многе друге виђене личности наше народности овде, родитељи дечији и сви ђаци Срби, који се уче по овдашњим турским школама.

По исцрпеном програму, господа: Посланик Србије, заступник Црне Горе, особље српског посланства и још неколико њих отишли су, а остале је домаћинство зауставило на обед који је био скроман, али је величанстено испао са веселости, са раздрагености, што су свачије срце обузимали. После обеда настала је игранка уз пратњу музике, која је зачињена била већином српским народним играма и песмом и трајала све до у мрак. Весеље је било неописано, управо незапамћено овде. При доласку господе гостију и при одласку, при отварању и затварању свечаности музика је свирала царску химну, „Хамидије“ Школска зграда била је окићена зеленилом и барјацима. Ове свечаности сећаће се сви дуго и врло пријатно, зашта припада захвалност заслужној и вредној школској управи и домаћинству. Хвала им!

Ђачка вечера. — На три четири дана пред светога Саву раздате су биле ове позивнице: „Српска ђачка омладина у Цариграду приредиће на св. Саву 14. јануара ов. године заједничку вечеру у гостионици „Великој Британији“ у 7½ часова, на коју има част позвати Г.... — Улазна цена од особе 6 динара. С поштовањем приређивачи“. Овоме позиву одазвали су се сви ђачки родитељи и пријатељи и вечера је протекла у најлепшем реду и поретку. При вечери пречасни о. прото Греговић наздрављао заштитницима ђачке омладине и њој. После вечере била је игранка, зачињена и српским народним играма. Ред је био примеран, а весеље одушевљено и врло пријатно.

ница министра председника Николе Христића, коју је овај управио окружним начелницима у Србији. Окружница гласи: „Од дана, кад примите ову окружницу, имате почети састављати изборне листине и у року од 10 дана имају се доставити министарству унутрашњих послова. У листину имају се примити и такове особе, које не плаћају прописани порез, ако се на њих можемо сигурно поуздати; на против нека се из листина испусте они, макар плаћали прописани порез од 30 динара, ако на њих не можемо рачунати (а то су радикали и они либерали, који су остали верни Ристићу). Ви не смете заборавити, да ће од гласова владиних присталица зависити, хоће ли влада имати у скупштини већине или не ће; то је питање опстанка за владу, чиме је — како добро знате — условљен и ваш опстанак у служби.“

У Србији се бирачке листине зготовљавају за 10 дана, онако с брда с дола и то по калупу, који је прописан из Београда. У напредним земљама, као што је и Србија била за неколико година под уставом од 1888. године, иде се за тим, да се путем гласања дозна што чистија воља народна, па се мерило (census), по којем се даје грађанима бирачко право, смањује што више може. Па не само то, него се уводи опште право гласања, за које су мерило: године грађана. А у Србији данас не ће моћи грађани да врше своје изборно право, ма они имали колико хоће својства за то; ма они плаћали по законитом мерилу 30 динара пореза. Није ту доста, да неко сноси порез у новцу и крвни порез за домовину своју, па да дође гласањем до неког, врло маленог удела и утецаја у управљању уставне државе, него ко хоће да има тога права, тај треба прво и прво да је слепо оруђе оних власника, што заповедају са меких министарских фотеља, и онда још не ће моћи да исповеди своје воље, јер над њиме влада капларски лесковац.

На кога не може да рачуна каплар-Никола, тај мора бити испуштен из бирачке листине, а то су — вели чича-Никола у тајној окружници — радикали и неки од либерала. За то наручује окружним начелницима, да добро пазе, шта раде, и прети им, јер тиме — вели — „условљен је и ваш опстанак у служби“. Лоше слуге гора господара послушаће га и то ће се онда у Србији звати — слобода избора.

Ко је окружницу прочитао, знаће у напред, шта ће бити у Србији; каква ће скупштина бити и каква решења њена. Крај те самоволе неколицине људи не може се догледати, али да тај не може бити сјајан и частан, то ће свако увидети. Сила бога не моли и она ће извршити све, што је наумила, али ништа није вечно на овом свету, па тако ни каплар-Николина обест. Доћи ће и њој једном крај. Сломиће се крила и тој самоволи.

Само ко ће онда смети да погледа истини у очи?! **Ненад.**

Поглед по свету.

— Угарски сабор. У седници од четвртка настављено је расправљање прорачуна министра домобранства. Код ставке где се у прорачуну иште накнадно 600.000 форинти за оне новаке, који су прошле године остали војници, али су били прекобројни, против овога су говорили Хорански и Гаврило Угрон, и нису хтели примити, но већина је ипак примила. После овога је Хорански донео предлог, да се упути министар домобранства, да увек при подношењу предлога о новачењу поднесе и резултат прошлогодишњег новачења. Министар Фејервари не прима предлог. При гласању, које је било поименично, већина не прима предлог. После тога је без примедбе примљен остали део прорачуна министра домобранства, а у петак је почела расправа о прорачуну министра правде. У седници од петка почето је претресање прорачуна министарства правде. Бивши министар правде, а садашњи председник саборски: Силађи уступио је председничко достојанство за време расправљања овог прорачуна потпредседнику, а он се спустио међу посланике, да и сам коју рекне. Известилац Латковић оправдава прорачун, у коме видимо своту већу за 403,885 фор. од лањске, те вели, да је ово због нових реформа, које ће на пољу правосудства ове год. у живот ступити. За тим узима реч министар правде Александар Ердељи, који овом приликом први пут у свом животу говори у саборници. Разлажући свој програм обећава много, међу осталим и нов брачни закон; но главно начело његова програма је: да ће се у погледу правосудства држати становишта бившег мин. правде Силађи. Павле Кемењ у име независне и 48-шке, а Виктор Исекуц у име Апоњеве странке одбијају прорачун. Расправа је настављена.

— Избор министра просвете Влашића. Ми смо јавили, да су сви нови министри поново изабрани за посланике. Каква је била изборна борба, не треба много говорити, јер је ми добро познајемо. Но да министри у оним срезовима, где је било противни кандидата, нису олако дошли до мандата, то се види по резултату избора. Министар просвете Влашић победио је свога противника, кандидата народне странке Фрању Мајора једва са 60 гласова (1280 против 1220). Кад се узме, да је при изборима „реда правила“ осим полиције још и војска, које је било сваке врсте, а натароши да су дан и ноћ „радили“, онда се већ може мислити, је ли Влашић изабран вољом бирача. Он се заиста може поносити овим мандатом!

— Градске опћине у Троједници. У седници одбора троједничког сабора од 24. јануара додато је у 73. §-у, где је реч о кругу радње градскога заступства, да ће он пазити на опћинске међе и стварати закључке о промени опћинског територија. Није примљен предлог, да градови другога реда не имају права петиције на сабор.

§. 77. набраја таксативно оне закључке градског заступства, који подпадају одобрењу кр. земаљске владе. По тачки 3. подпадали би тој установи сви закључци, који се тичу стицања и отуђивања опћ. власништва. Ова установа је пала — а остају досадашње установе у крепости. По том требају потврду кр. зем. владе закључци градског заступства код стицања и отуђивања опћинске имовине, ако његова вредност прелази у градови који имају до 5000 становника 2000 фор., који имају до 5—10.000 станов. 4000 фор., који имају до 10—15 000 станов. 6000 фор. изнад 15.000 станов. 10.000 фор. Мења се даље алинеја 4. да потпадају одбору и влади само они закључци ради закупних и најамних уговора, који не спадају у редовно господарство, дакле без обзира на трајање закупа или најама и мења се тачка 5. по којој би потпадао одобрењу владе сваки закључак градског заступства ради узимања зајма и преузимање јемства, те се и ради тих закључака узму за подлогу скала у предидућој тачки 3. означена. Додају се тачка 7. и 8. по којој потпадају одобрењу владе и прорачун опћински, а и закључак ради свих издатака, који нису предвиђени у прорачуну чега до сада не беше. Овом се још додаје: ако влада за 40 дана, од дана, кад јој предмет приспе неда никаква решења, имају се закључци сматрати као одобрени и могу се спровести. У §. 85. изричио се установљује, да код подељених гласова у град. заступствима одлучује она половица, у којој гласа начелник, односно подначелник; даље се установљује, да се код бројења две трећине заступника имаде узети као подлога број статутом означених заступника. Већ број „законито позваних“ дакле број фактичних активних заступника у §. 87. нормира се, да могу они, којих се закључци градских заступника тичу, против свију закључака уложити уток. А уток има обуставну моћ, те је изнимно од тога правила уместан само а) ако то посебни закон одређује и б) ако важни јавни интереси или општа опасност неодложно спровађање одлуке захтевају, у таком случају ваља већ у одлуци јасно навести, да се наредба имаде спровести, те да уток не ће обуставити то спровађање. И онда, ако уток има обуставне моћи, просто је овласти, да прими привремене одредбе, односно да осигура извођење нападнуте одлуке. По §. 123. имају се предочити влади и преписи по заступству одобрени закључни рачуни. У §. 134. установљује се на ново, да година диспонибилитета за градске чиновнике не почиње даном крепости овај закон, већ даном, кад се обнови градско поглаварство.

— Рат између Кине и Јапана. Велику Кину победио је Јапан. Истина да Кинези нису оставили оружје, али су се већ са свим сустали па траже мира. Но по што су Кинези већ више пута показали, да они баш не поштују здраво задану реч, него хоће по некад и да је погазе, као што су то радили са Французима и Енглезима г. 1858. када су 1000 њихових војника, које су сами позвали на договор потукли, то Јапанци не смеју да им верују, те за то хоће да заузму кинеску престоницу Пекинг, па онданде да диктирају мир. До сада је било више преговора на јапанском земљишту, но још нису дошли ни до каква резултата; јер Кинези иште, да се одмах прекине непријатељство, а Јапанци не пристају. — Борба око пристаништа и тврђаве Вај-хај-вај-а је настављена, али због јаке зиме не могу Јапанци сву снагу да развију. Јапанци су заузели острво Лиу-кунг-тао, и сву кинеску батерију, која је била на њему.

ВЕСТИ ИЗ СРБИЈЕ.

Београд, 25. јануара.

Нова окривљења. Напредњачки неутрални лист „Свет“ јавља, како се по Београду говори, да је Чебинац учинио нова откривења у погледу завере, која је позиата под именом „Чебинчева афера“. Колико има истине у томе, видећемо у скоро. — Тако тај лист. И ми живимо у вароши и ништа не чујемо, да се говори, него ће ово бити пуштен глас, да се пронађе какав нов барут против радикала. Кад се са Племићем није успело, јер ми скидосмо новој ујдурми маску, сад дај нова откривања. Та Чебинац је избрбљао све, што је научио на памет, па тешко да ће још какву нову глупост наћи. Већ ако није у доколици написао још један нов бележник и писмо, па сашио сад за главу да носи у Беч, да га полиција не би ухватила. (Ову вест доносе и пештански листови.)

*

Нови академик. Руске новине од 20. ов. м. имају телеграм из Београда, да је за члана наше академије наука једногласно изабран А. Николић Веселовски, руски књижевник.

*

Оставка Вељковића. Оставка Ст. Вељковића, који је био нарочито доведен на управу монопола као поверљиво лице, поред тога што је између осталих и нас изненадила нарочито оном лакоћу, с којом је примљена, почиње бити и врло интересантна. На тврђења „Српске Заставе“ да је ова оставка потекла услед тога, што се с монополима хоће да уради оно, на што Вељковић не може пристати, дошла је исправка министра финансија, у којој се противно тврди. Сад Вељковић одговара на ову исправку и изјављује, да „отвара широм врата министру, да јавно изнесе све побуде и узроке, због којих сам ја дао оставку“. Другим речима Вељковић чика Вукашина, да изнесе узроке његове оставке. Сачекаћемо, куд ће сад Вукашин ударити, па ћемо се на ову занимљиву ствар вратити, да о њој нарочито проговоримо.

*

Осуђени. „Одбрана“ јавља, да је њен одговорни уредник осуђен на 8 дана затвора без претреса, што не сме да буде. И одговорни уредник „Малог Журнала“, који је још у апсу, осуђен је на 8 дана затвора без претреса.

Да ли су нађене кости у Купинову, у цркви св. Луке моћи св. Стевана и Јована Бранковића, деспота српских?

ОДГОВОР

почасном г. проти Д. Руварцу

од Јована Петковића,

пароха купиновачког.

(Свршетак.)

Кад је новац за градњу цркве св. Луке заузамањем сл. административног одбора од високославног саборског одбора и високе кр. земаљске владе у износу 2.500 фор. био набављен, пошље овамо висока влада свога мерника из Вуковара и мерника ове котарске области да изиде, како ће се градња обавити, те су мерници увидели, да је темељ врло чврст и зидови дебели и снажни, те се црква не мора рушити и на ново зидати. Црквена општина је за тим молила сл. адм. одбор за дозволу градње цркве, те уједно молила, да јој се дозволи, да се у цркви на она два угнута места копа. Дозвола градње стиже, а о копању ни речи. Општина држећи се оне старе изреке, да је ћутање готово одобравање, предузме на Петров-дан 1894. копање, када се рад већ отпочео. Код копања био је присутан црквени одбор као руководја и многобројан народ овдашњи. По савету подузимача градње г. Фридриха Куна копање се предузме у мушкој цркви са леве стране ормана туторског, где је такође било место угнуто. То угнуто место у сред цркве ми Купиновчани смо држали, да је улазак у гробницу, који на степенице подземно у женску препрату води. Одмах за један ашов видимо окружен поширок и дугачак четвороуголан простор зидан, знак, да је гробница, и кад на дну за један метар, нађемо два човечија скелета, један поред другог положена, лицем к олтару окренутим. Скелети су већим делом у трулеж прешли. Са десне стрене гробнице глава се у земљи целокупна опазила, но под ашовом се са свим у пепео претворила. Вилице су необично крупне и снажне, зуби ретки, црни и изедени. Једно плеће већ у трулеж прешло, ребра се у пепео претворила, кукови врло крупни и снажни, цеванице од кукова до колена цели и крупни као у дива каквог.

Са леве стране гробнице глава је цела, вилице снажне и зуби бели као снег и потпуни, лопатице, кукови, зглавкови и цеванице су снажни и целокупни.

По зубима на доњој вилици са десне стране гробнице, што су ретки, црни и изедени, могли смо судити, да је та особа могла стара бити, када је умрла, преко 50 година, и да је дуго боловала. По зубима на доњој вилици са леве стране гробнице, судити се може, да је та особа била преко 30 година, када је умрла, и да није ни мало боловала.

Сада ћу се потрудити да докажем, да су нађене кости у сред цркве св. Луке у зиданој гробници св. моћи српских деспота Стевана и Јована:

1) Српска историја од Стојана Новаковића, пак сваки србљак у житију св. Стевана новог каже, да је деспотица српска мајка Ангелина год. 1486. пренела из Италије св. моћи супруга свога Стевана у Купиново, и положила их у цркву св. Луке.

2) При положењу св. моћи Стеванових завет је учињен овим речма: „идѣже совершается памѧть его ко вѣки вѣковъ. Аминъ“. Дакле ради тога завета не могу се покренути са једног места на друго, као што сам србљак у житију св. Стевана не спомиње о преселењу истих у манастир Крушедол.

3) Сачуване ствари из деспотских времена у купиновачкој парохијалној цркви од одела деспотског и украса скупоцених сведоче, да је св. мајка Ангелина са своја два сина, Ђорђем и Јованом у граду Купинову живела, где се Ђорђе под именом Максим закалуђерио, а из Купинова су манастиру св. Павла у својој дедовини знатне милостиње давали.

4) Нађене кости у цркви св. Луке не могу других лица бити осим деспотских, јер у Купинову ни један епископ није могао бити сарањен, а свештенство купиновачко сарањено је у општем гробљу код своје породице, што се ово последње из старог протокола умрлих од 200 година видети може, да је овде сарањен прота Живановић и пароси: Недељковић, Ђуришић и Шарчевић, од којих и данас породице овде постоје.

5) По узвишеном положају, црква св. Луке лежи на камењем насутом брегу, те положене и нађене кости особито зуби и цеванице на сувом месту не могу дуго и предуго иструнути, где вода никада допрети не може.

6) Сравњивајући нађене кости и вилице са десне стране гробнице са годинама 56 деспота Стевана, када је умр'о; узевши у обзир, да је деспот Стеван заиста дуго боловао и да је у Италији 9 година мртав почивао, дакле свега до данас 417 год. има како почива, то следи, да глава са пренашањем и дугим лежањем под земљом морала се у пепео претворити.

7) По народним песмама о смрти Јове деспота у граду Купинику, и по народној песми, коју овај српски народ овде пева, да је деспот Стеван и Јован у цркви св. Луке сахрањен и да почивају овде за спас народа српског, сведочи, да је та песма у овом српском народу од деспотских времена наслеђена.

8) Да је деспот Јован са леве стране гробнице до родитеља свога положен и да су нађене кости његове, упућује нас сама народна песма о смрти Јове деспота у граду Купинику године 1502, по што су Турци тада у Срем већ продрли и св мајка Ангелина није могла последњу наду своју, сина свога мртвог Јову у Крушедол пренети. Ту се најбоље сравнити могу нађене кости са леве стране гробнице са годинама 34 деспота Јована, када је умро и колико времена до данас лежи.

Родословље деспота Ђурђа Смедеревца ово је: Ђурађ се оженио са Јерином г. 1414. Деца Ђурђа: Гргур, Стеван, Лазар, Мара и Екатерина. Деспот Стеван се оженио са мајком Ангелином год. 1461. Деспот Стеван стар је био, кад је умрио 56 година. Св. моћи деспота Стевана пренесене су у Купиново у цркву св. Луке год. 1486. те до данас почивају у Купинову 408 год. Како је деспот Стеван умрио до данас има 417 година. Деспот Стеван у Италији је мртав лежао 9 год. Деспот Ђорђе, после Максим владика, био је стар, кад му је отац умр'о 13 година. Деспот Јован рођен је год. 1468. а умр'о је год. 1502. Јован деспот стар је био, кад је умр'о 34 године. Св. моћи Јована почивају до данас у Купинову 392 год. Стеван је пре Јована умр'о 25. год. Стеван је пре Јована положен у Купинову 16 година.

Сад да се приближим нападачком критичару почасном проти Д. Руварцу. Црквени одбор учини пријаву Њ. Св. патријарху Георгију, да су на Петровдан 1894. год. од стране црквеног одбора нађене св. моћи српских деспота Стевана и Јована један поред другог у зиданој гробници на сред цркве св. Луке. На овај извештај био је у Купинову дана 9. нов. 1894. поч. прота Д. Руварац као комесар од стране пречасне конзисторије, да све подробно изиди и свој извештај поднесе, који је извештај и у земунском „Новом Времену“ штампати дао.

Као год у Доситејевој басни вук и јагње на извору, како је јагње само зато зло прошло, што је вук гладан био, такову судбу имала је и представка моја са нађеним св. моћима код поч. проте Д. Руварца, који је гледао да све по што по то обори и смунђа, јер је гладан славе, да постане славан историчар.

Прелазећи неке ситнице, што је поч. прота Д. Руварац о мени рекао и мене вређао, да терам кул,

тус са нађеним костима, помешао је ту чак и пок. доктора Ису Ћирића, коме у знању поч. прота Д. Руварац није достојан „разрешити ремен сапоги јего“, па је помешао ту и старину Александра Радовановића.

Долазим сада на саму критику његову:

1. О споменутом Србљаку вели поч. прота Д. Руварац, да је фаличан, а овамо се послужио с њиме цитирајући из њега духовне песме о деспотима при њиховом опелу и житије деспота. Сирома калуђер Максим, који је преписао Србљак у средњем формату, поред своје најбоље воље, намере и труда, доби од поч. проте Д. Руварца један, Боже ми опрости шамар, јер је преписао рђаво, што поч. проти Д. Руварцу не иде у рачун, да је Стеван нови, бивши деспот српски положен у цркву св. Луке у Купинову, „идѣже совершается памятъ его во вѣки вѣковъ аминь“. Све којекако, али ово последње, ту лежи камен претиканија. Е, па лепо, кад је Србљак у средњем формату скроз неваљао, отворимо други Србљак у колу великом московске штампарије. А гле поч. прото, што се чита на страни 39. октобра 9. тога другог Србљака у житију св. деспота Стевана новог? Зар не стоји у том другом Србљаку од слова до слова то исто као у првом?

2. У споменутом инвентару цркве св. Луке од 1792. год. одмах на првом листу стоји, да је цркву св. Луке Максим архијепископ српски са преподобном мајком Ангелином сазидао. Како су могли по мњењу поч. проте Д. Руварца, земунски прота, војени капетан, месни парох са два црквена тутора такову несмислицу својеручним потписима и печатима потврдити? Поч. прота Д. Руварац толкује ту белешку, да је по народном причању наведена, јер Максим као архијепископ није могао ту цркву сазидати, но само као ђорђе пре калуђерства; он даље изврће, да црква није од камена него од цигље зидана. Зар није и то коректно речено, да је тај исти Максим цркву сазидао, који се пре калуђерства ђорђе именовао? Зар није и данас црква св. Луке од камена, осим женске препрате? Зар је поч. г. прота Д. Руварац кад год пре оправке цркве св. Луке у њу завирио? И кад је у комисији био, црква је била већ с поља малтером чатлаисана. Ево ја ћу поч. г. проти да кажем, каква је црква пре била, па не само ја, него сваки Купиновчанин и сваки други, који је пре оправке цркву видео и познавао. Црква је сва од камена с поља, до појаса каменитим плочама унаоколо зидана, што је сваки видети могао, кад су пре кратког времена зидари стари малтер скинули и зидови голи били. На једној плочи чело олтара изведено је у камену благовештеније Богородице, на другим плочама изведени су људи са копљима у руци на колима, представљајући трку из старог римског доба. Зар поч. г. прота Д. Руварац није сам видео ону плочу у олтару, где се ватра за кадијоницу ложи, да је сва крупним латинским словима исписана? Тај натпис у олтару, који је сакривен са вратаоцима, можда највећу тајну садржава. Да је поч. г. прота Д. Руварац у стању био тај натпис прочитати и растолковати, Купиново, па и сав народ српски казали би му: Евала, оче прото! А овако пак може му се рећи: био у Риму, а папу није видео. Не само то, него је из своје главе извео, да црква св. Луке није од старине, него од прошлог столећа. С тим се код овога народа и околине доста обрукао. Та сама парохијална црква постоји скоро сто година. Да наведем само један пример, да поч. г. прота Д. Руварац радо обичествује цртати црнца са угљеном кредом, питао ме је у женској препрати при извиђењу: „Где су, Јово, те пукотине у зиду овде?“ Ја му прстом покажем већ испуњене пукотине са ситном цигљом, које пукотине из нутра нису биле чатлаисане, но само с поља. Поч. г. прота Д. Руварац је неверни Тома, он „видје јазви гвоздинија и не вјерова“. Данас да уђе поч. госп. прота у ту цркву, која је сад дивно оправљена, он не би веровао, да је то она стара црква, него са свим нова.

Што се тиче даље о инвентару и антиминсу старом и сачуваном, имам приметити, те две скупоцене су ствари у мојим рукама, из којих сам верно преписао у споменутој представци, а поч. г. проти Д. Руварцу слободно стоји, да умствује, како му је драго.

3.) Што сам навео о старој грунтовници, да у њој јасно стоји име св. мајке Ангелине забележено, да је њен био град и друго земљиште, с тим на сваки начин нисам хтео доказати, као што поч. г. прота Д. Руварац пришивати обичествује, да су нађене кости у цркви св. Луке св. моћи деспота Стевана и Јована. Тиме сам хтео само потврдити, да је српска деспотица мајка Ангелина са своја два сина заиста у Купинову живела, и то у наследном месту старца деспота ђурђа Смедеревца, а поч. г. проти Д. Руварцу нико крив није, што није ту белешку у старој грунтовници наишао.

У погледу нађене цигље у патосу женске препрате са натписом Г І В, такођер поч. г. прота Д. Руварац побија то, јер он је понео једну цигљу из гомиле кући са другим словима С. Л. Е. т. ј. Свети Лука Евангелист. Пошто сам ја као председник црквени у договору са општином наредио, да се старом цигљом са деспотским натписом, ради спомена, опет женска препрата патоше, то тврдња противне стране како се може опровргти?

У погледу нађених костију у цркви св. Луке, како поч. г. прота Д. Руварац тврди, да нису св. моћи српских деспота Стевана и Јована, да није онако, како ми Купиновчани и цела околина чврсто држи, то молимо ми Купиновчани поч. г. проту Д. Руварца, да нам рукопипателно, стварно и научно-лечнички докаже противност, и ми ћемо му се до земље поклонити. Док научна комисија из Беча нађене кости не испита и мњење своје не изрекне, донде је мален поч. г. прота Д. Руварац, да опште мњење овога народа побије.

Што ме упућује поч. г. прота Д. Руварац, да у оном старом србљаку на стр. 172. прочитам, где је записано, да преподобни Максим „взем мошчи отца и брата своего и матер и приходит ко иже Радулу стратилату Влашку...“ за што ме упућује тамо, кад је он сам тврдио и рекао, да је србљак, у средњем формату преписан од калуђера Максима, фаличан, јер се дрзнуо споменути Купиново и цркву св. Луке, и оне значајне завештајне речи: „Идјеже совершаетсја памјат јего“.

Поч. г. проту Д. Руварца на послетку молим, да остави на миру стари и новији србљак, па нека нам каже као зналац српске историје, чије су нађене кости, када нису владичанске нити свештеничке, од последњих српских деспота до данас?

Вести из народа.

— Пишу нам из **Беле Цркве**: На православног св. Јована похарана је и опет наша св. црква. Зликовци су обили браву на црквених врати и обили орман па извукли сав новац из њега; било је нешто преко 23 фор. Ово је за не пуну годину дана други случај да нашу цркву харају, а полиција никако да уђе лоповима у траг.

Пишу нам из **Вел. Кикинде**: Нашу светосавску беседу, која је одржана у великој дворани „Народне гостионе“, приредило је овдашње певачко друштво „Гусле“. Ретко се чује што у јавности из наше вароши, као да нема овде Срба. Доста жалосно! За то ево да у кратко опишем ток прославе. І. део: 1. Дм. Бортњански: „Молитва“, мешовити збор. 2 Хр. Хартл: „Парафраза на српске народне песме“, за гласовир за леву руку, свирао компониста. 3. Хр. Хартл: „Лаку ноћ“, речи Војислава И. Илијћа, мешовит збор с баритон-солом, соло певао г. Емил Пајдак. 4. Хр. Хартл: „Анђео мира“, речи Војислава И. Илијћа, самопев с пратњом гласовира, певала гђца Фема Веселимовићева. Ову песму морала је гђца Веселиновићева, на бурно тапшање присутне публике, поновити. 5. Др. Антон Дворшак: „Химна ческих ратара“, мешовит збор. И ову песму морадоше певачи поново отпевати. 6. Дм. Бортњански: „Тебе Бога хвалим“, двозбор. Овим је први део забаве био готов. Други део беше игранка. Од српских игара играло се само коло, сељанчица и слободарка; а заплет, краљев оро, шумадинка, морадоше изостати, јер војничка музика 61. пуковније из Темишвара, која је на овој забави свирала, исте игре свирати није умела, ма да исте у програму беху стављене. Што се посете тиче, слабо беше гостију, тако, да је једва подмирен трошак. Наши имућни ратари слабо беху заступљени, као да није светосавска прослава и слава целог српског народа, без разлике реда. Иначе весеље је текло мирно и у најбољем расположењу све до зоре.

Пре подне је било свечано богослужење у цркви, за тим водоосвећење у школи и резање колача.

Очевидац.

— Пишу нам из **Мирковаца**: (Српско позориште у Мирковцима). Већ 10 дана бави се овде једна мала позоришна дружина, која нам је приредила неколико представа, те и ми сељани том приликом нађосмо лепу и корисну забаву у нашем селу. Представе иду најтачније, певање врло складно, а и о глумцима морамо се повољно изразити, јер заиста то и заслужују, а особито млади глумац, наш познаник из других друштава г. Палигорић, који нас је придобио са својим љубавним и шаљивим улогама. А ништа другачије не можемо се изразити ни о г. Милошевићу, који нас свако вече на смех натерује са својим шаљивим улогама. Гђа Костићка им не уступа са својим наивним љубавницима. Гђа Јанковићка, г. Костић и остали врло добро играју. Чујемо, да друштво одавде иде у Привлаку, где ће на сваки начин истог успеха имати и код наших граничара, као и код нас.

Хајдук Мирко.

— Пишу нам из **Српског Итебеја**: Седох да вам опишем радост, коју је овдашње грађанство о св. Сави доживело. Кад се у очи св. Саве пронео глас, да ће велико-бечкеречко занатлиско певачко друштво, овде давати на св. Саву представу и да ће певати на служби, сваки је грађанин с нестрпљењем очекивао да осване тај дан и да чује што не може увек чути. Занатлијско певачко друштво не располаже с довољно снаге, па да би задовољило наше очекивање. С тога се при појању осетила нека празнина. Али ипак се надамо, да наше честите занатлије не ће оставити ово друштво да малакше, већ да ће се сви сложно потрудити, коме је могуће да овом вредном друштву својим гласовима пруже нове снаге. Дај боже, да се испуни наша нада. После службе светила се у школи водица уз брујање звона и пуцање прангија. Овом приликом је обичај скоро свуда, да неколико старијих ученика декламују у спомен св. Сави. Штета је, што тога није било, па би нам слава лепше испала. У вече су чланови певачког друштва давали представу „Бој на Неготину“ или „Хајдук Вељкова смрт.“ Ова представа тако је задобила српско срце, да је сваки, које гледао, онда тек видео какав је Србин Хајдук Вељко био. Сви чланови певачког друштва заслужују похвалу, што су дали себи труда, да нам овом јуначком представом растресу успавана срца наша и оснаже скоро малаксало тело наше. Г. Данкулу довикујемо из свег срца живео Србине! Дај боже, да се и друга браћа угледају на тебе, па да међу браћом сеју љубав и слогу, а не мржњу и освету.

Српче.

— Пишу нам из **Бешенова**: Какви су пријатељи народу наши калуђери и колико су проникнути евангелском науком, да треба брату свом у невољи помоћи, увидећеш драги читаоче, кад прочиташ ове редке.

Кад је наш парох оболео и баш пред божић с душом се борио, упути нас прота, да одемо у манастир Бешеново, где су три калуђера, па да им дајемо подвоз за богослужење, а да његов капелан није већ на другу страну одређен, послао би нам га, док наш парох не оздрави. Знајући, да од њих тројице калуђера један увек може доћи без икаква уштрба манастирске службе и држећи, да толико имају хришћанске свести и љубави, да оболелом свештенику и народу на чијем се добру башкаре, ту малу услугу учинити могу — отиде неколико одборника, да их за то замоле. Али „братство“ нит рече: „не можемо“, нити: „није нам познато, да је парох болестан“, него: „морате сваки пут подвоз дати и свако богослужење платити“.

Да не будемо на божић без св. службе, председник извади из црквене касе 5. ф. и наплати унапред неродољубиве и грабљиве калуђере. Кад је парох наш дошао мало к себи и за ово чуо, а знајући, да нам црква прокисава и материјално врло слабо стоји поручи, да то више не чинимо, јер ће он док оздрави од своје скромне плате и поред грдног трошка, доводећи из Руме лечника, калуђера платити. Бог је дао те је сад оздравио на радост својој дечици! Недао Бог такој „братији“ благослова што закидају од онуд где би требали, да су од помоћи! Да, али шта би „тетка Љуба“ у манастиру и „вешерка“ у прњавору! **П.—**

Вести из места и са стране.

Забаву с игранком приређује срп. раденичка омладина новосадска у недељу 12. (24.) фебр. 1895. у просторијама Пере Фабрија, а у корист своје благајнице. Свираће војничка музика 70. пеш. пуковније. Добровољни прилози примају се са захвалом. Почетак у $7^1/_2$ сахата у вече. І. Свирка и песма. 1. „Приступ“, свира војена музика. 2. „Српске балканске песме“, од Ј. Пачуа, пева мешовити лик. 3. „Ај, та куда“, од Ј. Јудла, уз пратњу оркестра пева женски лик. 4. „Врачара“, од Љ. Ненадовића, декламује гђца Марија Крстића. 5. „Кад пролеће“, од Хорејшека, пева мешовити лик. 6. „Две звезде“, од Ј. Јудла, уз пратњу оркестра пева женски лик. 7. „Коло“, од Толингера, уз пратњу оркестра пева мешовити лик. 8. „Смеса народних песама“, свира војена музика. 9. „Срби око гуслара“, жива слика (пева уз гусле г. М. Новаковић). После тога игранка са 6 српских народних игара.

Беседу са игранком приређује српска читаоница у Иругу уз суделовање добровољног срп. певачког друштва иришког на Сретеније 2. (14.) фебр. 1895. У корист своје благајне. Добровољни прилози примају се са захвалом. Свира одјел војничке глазбе ц. и кр. пуковније бр. 70. Распоред: 1. Поздрав ***. 2. Свира капела војничке петроварадинске музике 70-те пуковније. 3. Јанко, песме из „Ђиде“, пева мешовити збор. 4. З. Ј. Ј. „Гуслерева смрт“, декламује г. Ђорђе Лукић. 5. Клајић, „Свраћање“, четворопев певају г.г. Васа Настић, Божа Ђорђевић, Ђорђе Лукић и *** 6. „Кажите ми звезде миле“ пева соло Л. Димитријевић. 7. Свира капела војничке петроварадинске музике 70-те пувније. 8. К. Берић „Вече“, пева мешовити збор. Од српских игара играће се: Коло сељанчица и заплет.

Српски сватови. У недељу 12. фебруара по нашем венчаће се у Земуну наш пријатељ и једномишљеник др. Гига Авакумовић са гђцом Вером Марковићевом из Земуна. Честитамо!

Промовисан. Јављају нам из Будимпеште. „Члан наше омладине Сава Банић из Беле Цркве промовисан је на нашем универзитету за доктора права у понедељак 23. (4.) јануара“.

Упражњено место општинског лекара. У Црепаји ће бити избор општинског лекара 6. (18) фебруара, молбенице ваља послати до 4. (16.) фебр. над-солгабирову Фориту Јозефу у Анталфалву (ковачицу). Плата је 800. фор. год. и 100. фор. станарине, 3. хвата дрва, 20. н. од дневне визите а 40. нов. од ноћне. Може држати и ручну апотеку где има опет леп приход, док се овде не отвори апотека. Пракса је врло добра, јер је и бивши доктор био врло задовољан, па би желити било да се какав добар и искусан доктор Србин пријави, и избор би му био осигуран. У Црпаји је преко 5000 душа Срба.

Исправак. — Добили смо ово писмо: У броју 14-том цењене „Заставе“ донешена вест, о несретном случају у Митровици не одговара истини у погледу убице. Исти није похрваћени Грк из Атине, него баш прави немац и право му је презиме Гашпариа не Гашпаридсе, као што се тај јунак данас пише и презива.

Јавна кризма у Митровици. Пишу нам из Митровице: Пре неки дан обави се овде јавна кризма на „свечав“ начин. Кризма је обављена у биртији Пожежанца, том леглу ђаволска кола, а над барјактаром злогласне клике митровачких стеклиша: уништатским попом Максом Релићем, љубимцем погањачког јунака. Кризма је била мало необичнија од досадашњих, јер је није обавио његов протектор Дрохобецки, него једна млада жена, коју је Релић јавно у биртији вређао; ова је то чула, ушла у бирт и пред свим друштвом истегла шаком па г. Релића преко очију.

Шпањолски краљ је жељан рата. Нашим читаоцима је познато да је шпањолски краљ дете од девет година. Пре неки дан био му је баш девети рођен дан и том приликом добио је од шпањолске војске лепу сабљу на поклон. Депутација која је предала детету-краљу мач држала је леп поздрав и рекла му да, као што му тај мач стоји на расположењу, тако исто и цела војска чека његове заповести. Мали Алфонсо, тако се зове краљ, лепо је дочекао депутацију, а када је ова отишла, обеси дете мач и поче се гордо шетати по соби и непрестано звецкати њиме пред својом милом мајком. Тада га мати запита а какав би поклон желио од ње? Нашто краљ-дете одговори: Знаш шта мила мати: Сад имам леп мач и много војника, па хајд да начинимо мало рата, то би тако лепо било!

Каква имена имају Црнци? Црнци веома радо дају својој деци имена великих људи. У полицајноме гласнику једног града у Кентуки стојао је недавно списак зликоваца — све сами велики и знатни историјски мужеви. У том списку стојало је: да је Венијамин Франклин, исечен батинама, Ђорђе Вашингтон спроведен суду због паљевине, Мартин Лутер нађен је случајно обешен на гвоздене шипке једне баште, покушавајући да украде котарицу воћа, а Наполеон Бонапарта осуђен је на десетодневни затвор, што је покрао козе!

Жртва у Монте Карлу. Телеграфишу из Турина: Неки богати велепоседник, који је пре кратког времена своје наследство у 100.000 дин. прокоцкао на карташком столу у Монте Карлу одузео је себи живот, легнувши на шине, кад је железница пролазила. Таку исту смрт изабрао је Ђовани Косман, који је све своје имање изгубио.

Ухапшени на дан венчања. Из Париза јављају за овај случај: Овде је стојао пред судом компониста Паликот, ђак и љубимац Гунов, аутор многобројних песама, као и двеју опера „Нерона“ и „Аликона“. Он је у друштву са својом невестом Маријом Трокнеј, једном дражесном осамнаестогодишњом девојчицом покрао неке ствари у вредности 129 франака. Младенци су стављени у притвор баш у тренутку, кад су се хтели венчати. Осуђени су обоје на два месеца затвора, али им је ипак дато неко мало одсуство, да свадбу проведу.

Закон против женских шешира. Један заступник државе Њу-Јорк предложио је парламенту закон, којим се објављује рат високим и широким шеширима у позоришту. По том закону сваки посетилац позоришта, ком је спречен поглед на позорницу дугим и широким шеширом, има право тражити натраг улазницу. Ако то не добије, може тужити и тражити судом четвороструки износ. Осим тога, може се осудити на глобу 20 долара она дама, која би изглед својим великим шеширом препречила.

Ко нема редован прохтев к јелу — (апетит), нека купи у апотеци горке детелине, вење и пелена, од сваког по мало, 5 новчића, па нека то у чист лонац пристави у две литре воде; ово нека се дотле кува, док за половину не уври. Кад се после тога охлади и слегне, онда треба кроз чисту крпу процедити и дневно по три пута по једну кашику пити — пре доручка, пре ручка и пре вечере. После неколико дана већ, опазиће се добро дејство овога средства.

Због св. Три Јерарха изићи ће идући број нашег листа у среду.

БРЗОЈАВ „ЗАСТАВИ.“

Земун, 28. јан. Предстојник Брујић именован тајником жупанијским. Злогласни Плата Михајловић аспирира на његово место. Грозна је неправда, ако се пусти на управу прве вароши сремске чиновник незналица и који невине људе затвара. Позор! ми нисмо мекани Словаци старопазовачки или покорни Илочани. Писмом више. **Лека капетан.**

Најновије вести.

Папа — социјалиста. Социјалистички посланик и књижевник Виљ Октон разговарао се са папом; папа је рекао: ако ви под социјализмом разумевате оне покушаје, да се положај несретних слојева људских побољша у напредном и разумном правцу, онда од тога нема никаква племенитија смера.

Одступање Персијани-ја. Из Београда јављају, да се у званичним круговима држи, да ће заступник Русије у Београду Персијани, сигурно бити премештен из Београда у Штокхолм. Персијани је 14 година заступао Русију у Србији, а сада је већ шест месеци на одсуству, што се већ узима за знак одступања.

ДОПИСИ.

Вукошевац (Брђани) 20. јануара. После две године једва се смиловаше од горе да нас ставе у законити положај. Читаоци ће се сећати да нас је наш административни одбор онако аутономно, по политичној власти и по жандари распустио, што веле они, терамо пркос. Административни одбор плашчански, знаменовао нас „пркосћије.“

Шта смо знали и могли да поднесемо „призив“ саборском одбору, али и на највишем месту, на реферaду др. Лазину крстише нас „пркосћије“. Знаменоване и крштене пркосћије, сад су уведене, доведене на законити пут. Избор је спроведен, скупштина се конституисала и допунила. На св. Саву држала је редовну скупштину те ће старе именоване прзнице показати да су нови служитељи својој општини за добро и напредак. Видићемо.

Просветитељева слава прослављена је, што се боље могла. Школу, која је два-три километра удаљена од цркве ради поплаве поточића нисмо могли походити. Освећење водице обавили смо у цркви, отпевали „Ускликнимо“ на славу богу и светитељу. Општина је 30 књижица школској деци поделила.

После свега славља, збор се сетио и као чувар гроба мајке, која је одранила баш у Брђани сина Српству славна Беговића протопопа карловачког, сетио се његовог 50-годишњег службовања богу и народу. Велики збор поздравио је слављеника брзојавом: пре педесет година на побушеном гробу матере твоје, чувари гроба, поздрављају 50-годишњицу славног беседовања и делања на српској књизи, а врлој бризи за пробуђење измучене и обамрле свести у твом Крајине завичају. Слава ти дични на српској књизи радениче, српски свештениче-беседниче, светосавске песме „ускликнимо“ перпински песниче. Слава ти! Вукошевачки светосавски збор.

Бела Црква, 18. јан. На св. Саву давало је наше српско певачко друштво, беседу с игранком, која је све досадашње превазишла. Све су пијесе лепо одпеване, али најлепше беше соколовачких ратарских певача и певачица. Заслуга је то велика поп Проке, јер није то лако сељаке приволети да у вече у школу дође. Камо среће да и остали свештеници тако чине. Било их је до 20 певача и 12 певачица и много ратара родитеља на неких 10 кола са гајдашем. Свега их беше око 60. Пред читаоницом их дочекаше, милина то беше видети, за тим одоше на пробу сви са гајдашем пешке преко пијаце. Ја мислим да се сваки Србин јако том обрадовао кад је видео мушко и женско, сељака у народном лепом нашем оделу све два и два дуг низ преко пијаце ићи. Публике беше много, и то наше. Све беше пуно. Кад на бину стадоше сви се изненадише. Напред девојке, бела сукња, црвен прслук, плава кецеља, од једаред тишина, изненађење, по том оно наше „живели“. Све једнако обучене. Певачи беху у граничарском оделу. Многи је од радости сузу пустио. Одпеваше прво „Хајдуци на рочишту“, тако дивно сложно и хармонично да ни најбоље варошко певачко друштво не би боље одпевало. Бурном плескању, узвицима живели соколовчани не беше краја. По том отпеваше: „Јарко сунце одскочило“, такође врло красно. Опет дуготрајно плескање и дуготрајно „живели“, 3 пут мораше на бину изаћи, онда живио поп Прока. Кором је управљао наш ликовоћа Грампел, кад се све утишало пређем једном одличном ратару Проки Вулетићу, чији су ћерка и син певали и честитали му, а њему теку сузе од радости; честитам а он не може да говори једва ми рече: фала, више волем ово него гомилу новаца; то нећу никад заборавити. Поп Проки је сваки честитао, он се сме са његовим соколовчанима подичити. Евала му, живео! После програма поче игра, у наоколо варошка публика а у среди соколовчани терају поред гајдаша коло, ја мислим лепшег призора није могло бити. Весеље је трајало до пред зору, и скоро дању стигоше кући, држим да су се задовољни вратили и да никад заборавити неће тај дан, а и ми сами.

Турија. (Судбина учитеља. Атентат на председника. Избор трећине скупштинара). Није давно, како је у Турији одиграна комедија, те помоћу лажне оптужбе и још лажније сведоџбе унесрећен учитељ Петровић са породицом. Нико веровати није могао, да ће се прота Ћирић тако заборавити и за љубав једног опште омраженог натароша једнострано истрагу водити, па и неистинити извештај претпостављеној власти поднети. До скора се за извесно држало, да је то прота чинио натарошу за љубав, за оне части и весеља у кући овога, но у новије време доказало се, да је и други „неко“, који богатством својим данас ведри и облачи, из освете према Петровићу посредовао, те је овај и ако невин и од свога народа љубљен и поштован, жртвом пасти морао. Тај „неко“ и данас се много распитује о Петровићу; те уверава Туринце, да овај никада више учитељ бити не ће.

Не ће дуго бити, пак ће се обелоданити, да је суспендовање Петровића, жиг срамоте данашњих власника, који овога са породицом упропастише, кад повероваше неистинитом извештају проте Ћирића и без стварних доказа пресуду изрекоше.

Јадни српски народе! Дошло је доба да ти својим новцем не можеш више плаћати себи честита и ваљана учитеља, но креатуре моћних и силних. Заман дочекаше око 400 најугледнијих Туринаца и уверавaше бездушног проту да је Петровић вредан ваљан и примеран учитељ, када ено где и сам владика прима зликовце и остваре преда се, и њима за љубав суспендује невиног учитеља и упропашћује целу породицу.*)

Па какво је лепо друштво, којем је за љубав упропашћена породица једног срп. нар. учитеља! Пред владику Германа натарош у депутацији изводи крвожедну звер — убицу своје жене Стевана Гајиновог. Па ту вам је био и Милан Р. Стефановић, који ту недавно упада у школу учитељице, пред децом је грди и безобразницом назива, па онда са неколицином — себи равнима — јуриша ноћу на стан учитеља Петровића, те не могав овога добити, удара боксером по глави честитог и опште поштованог председника црк. школ. општине Милана Јојкића млађег, који је том приликом код Петровића био. Па зар су бољи и они, који су том приликом са Миланом Р. Стефановићем на кућу Петровића јуришали, а међу тим су у доминовој депутацији код владике Германа били?

О овоме атентату писаћу доцније опширније, док и суд о томе своју рече.

Још кад речем да је у депутацији био и Медурић, који је силан црквени новац проневерио — а чије проневере Петровић и данас открива, са још неколицином, који у проневери удела имаше, имаће штовани читаоци јасну слику и прилику депутације, којој је наш владика толико поверења поклонио.

Но најсрамније је то, што је депутацију предводио сам натарош Васа Стојковић, који је иметак црквени такође штетио, а и због својих многих недела министарству оптужен. Међу тим, овом приликом није ми намера набрајати та недела Васе Стојковића, оставићу то за други пут, кад ћу му образину са лица здерати и у правој наготи свету га приказати. Овом приликом споменућу само, да зао дух овог бесомучног човека не мирује, но сваким даном ствара планове, како ће поједине, па и целу општину, која га богато наплаћује на танак лед навести па и упропастити. Код нас је на прагу промена трећине скупштинара. По доминовом рецепту ваља и овде комедију одиграти. Треба оне уклонити, који хоће реда и који народну тековину штите и чувају, јер то домину не мирише. Та научио је домин гледати, како се народно добро харчи и расипа. А да постигне свој паклени замишљај, скројио је за то удесан план. Обећао је сиротињи дати од јароша плацеве. А заварава их обећањем: Сваки, који буде уз њега гласао добиће од јароша плац уз више годишњу отплату, а и право на ликвидацију само ће они имати. Сад нека рече ко да то није великодушан човек тај домин. А и ненаплаћује се као некад — због чега је министарству тужен — сад узима од сваког по један десетак, а приде да сваки мора њему слепо одан бити.

Но заман сва златна обећања доминова, народ га познаје у правој његовој боји; заман му слепо одано оруђе његово — неколицина народних пијавица.

Народ ће показати да је свестан, те не ће на превари и можда за љубав фићока ракије продати свој образ и поштено српско име, а себе, браћу и децу своју у чељуст неколицине материјалних и моралних пропалица бацати.

Народе! На теби је да јавно, гласно и јасно покажеш, да ниси кукавица и да се заплашити не даш од једнога — Васка.

Још је неколико дана до избора трећине скупштинара; видићемо „ко је вера, ко ли невера.“

*) Исти је прота Ћирић, како чујемо, изаслан да „испита“ и ствар у бачком Петровом Селу, где су непријатељи турили отров у руке учитељици и отерали је у гроб, исто као што и Петровића хоће да дотерају до очајања. Жалосна ће то правда бити, коју ће прота Ћирић испитати која је у Турији јасно показао, да мрзи учитеље и за то их гони!

Трговина.

Нови Сад, 28. јануара. Пшеница прве каквоће 6 ф. 20—— нов. Пшеница средња 6 фор. —— н. Пшеница лакша роба 5 ф. 70—80 новч. Наполица 5 фор. 50 нов. Јечам 5 фор. 40—50 н. Зоб 5 фор. 70—80 нов. Кукуруз у зрну 5 ф. 60—70 н., Маст 45 фор. Сланина сува 48 фор., дебела пађена 50 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	.	38 н.
„ средњи	. . .	36 н.
„ лаки	. . . .	34 н.

Све од 1 килограма.

Теоци	. 10—25 ф.	по комаду.
Јагњци	. — ф.	по пару.
Овци	. . 8—12 ф.	„

*

Стање воде под Новим Садом.

27. јануара било је 0·50 мет., а 28. јануара је било 0·16 мет.

*

Будимпешта, 7. фебруара п. р. (Извештај комисионе радње Мор. Бауера и Сина.)

Догон рогате марве био је на данашњем тргу свега 2138 комада, и то: 932 ком. мађарских волова, 390 српских; 4 ком. српских крава, 480 ком. мађарских; 54 ком. бивола; 69 ком. бикова; 189 ком. теглећих волова; — накнадни догон.

У сљед једнаког догона преко целе недеље, промет је био живљи и цене су скочиле са 50 н. до 1 ф.

И тако су цене биле следеће:

Дебели волови, добре каквоће, клани 29—32½ ф. мет. ц., живе тежине 34 фр. по мет. ц. Волови са паше 27—29 фр. мет. ц. Сеоски волови 22—26½ фр. мет. ц. Српски волови 22—30 фр. мет. ц. Краве клане 23½—30 ф., живе тежине 31 фр. по мет. ц. Бикови клани 24—30 фр., живе тежине 33 фр. по мет. ц. Биволи 16—21 фр. по мет. ц.

Овци. Вашар од 5. феб. п. р. Догон 491 ком. оваца. Промет је био непромењив.

Шкопци су продавани по 16—22 ф. пар; овце јагњенице 11—17 ф. пар.

*

Течај златног и сребрног новца
на будимпештанској берзи
25. јан. (6. феб.)

Дукати — — — — — —	5 ф. 84 н.
Наполеондори (20 франака) —	9 ф. 84 н.
Угарска златна рента — — —	124 ф. 75 н.
Аустријска златна рента — —	125 ф. 50 н.
Угарска крунска рента — —	99 ф. — н.
Немачке држ. марке (од 100 мар.)	60 ф. 70 н.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ
НА
„ГОЛУБ“
ЛИСТ ЗА СРПСКУ МЛАДЕЖ СА СЛИКАМА.
ГОДИНА XVII.

Уређује га Јов. Благојевић учитељ више девојачке школе, а издаје књижарница Мил. Каракашевића у Сомбору.

Са овом годином ступио је „Голуб“ у своју седамнаесту годину, и вољан је, ако Бог да, да и даље настави свој лет и рад у духу и правцу, као што је то и до сад чинио.

„Голуб“ већ сад није више голуждраво тиче, него прави полетарац. Ни један српски лист ове струке није до сад био његова века, и то је знак, да се он већ лепо одомаћио у српској кући и да је његово гукање мило и драго било. Оно и он би био много снажнији па и лепши, да му је храна (претплата) обилатија била. Овако, каква храна, онака и снага, и он постоји. Према томе он ће и у будуће постојати. Не жели он, да се богати, него само толико да може да живи, да своје миле Српчиће и даље соколи, да их одушевљава за све што је српско, истинито, добро, племенито и лепо. То му је и до сад био смер, па том ће стазом и у будуће, ако Бог да.

„Голуб“ излази у два издања: једно један пут у месецу, а једно два пут. Издање, што један пут излази, стаје 1 фор. или 2½ динара, а оно, што два пута излази стаје 2 фор. или 5 динара на целу годину. За оба издања прима се претплата само на целу годину, а на пола године само тамо, где нам поуздани и већ добро познати скупљачи наши добри стоје и за другу половину. Скупљачи претплатника и у будуће имају на 10 скупљени претплатника, примерак на дар, или десети део од скупљеног новца.

И овом приликом молимо наше имућне људе, који немају од срца порода, да се сете наше сиромаши, те да по који примерак претплате за сиромашне ученике или школе у сиромашним општинама. Тим маленим даром ухватиће души места и учинити племенито дело своме роду и народу, коме је сада душевна храна тако потребна као насушни хлеб, а овај је пут један од најбољих путева за ширење и одржање свести народне. Такове племените душе „Голуб“ не ће пропустити изнети као добротворе младежи, узданице народа нашега, да их тако одржи у лепој успомени, док нам год траје Српства и имена нам српског.

Претплата се шаље издавачици књижарници Мил. Каракашевића у Сомбору, (Zombor. Bacska), а радови уредништву „Голуба“.

Лист се на веру не даје ником.

Нови претплатници могу добити све бројеве од почетка ове године.

У Сомбору о св. Сави 1895.

1—3 **Уредништво и наклада „Голуба“.**

ОГЛАСИ.

ОБЈАВА.

У фондовима при срп. вел. гимназији новосадској има око 50.000 фор. готова новца за издавање на хипотеку по 7% годишњег интереса. Молбенице ради зајма с нужним документима ваља слати: „Високославном патронату срп. вел. гимназије у Нови Сад.“

У Новоме Саду, 23. јануара 1895.

1—1 **Старатељство гимназијских фондова.**

НАШ ВРТАРСКИ ГЛАСНИК
И ИЛУСТРОВАНИ ЦЕНОВНИК

семена, цвећа, воћака, дрвећа, шибља, плетива и разног **вртарског алата и прибора** за 1895. годину, изашао је из штампе и шаљемо га свакоме бадава.

Цене су наше **јефтиније стављене** него ма у које друге радње, и молимо да се свако о овоме сравњењем туђих ценовника увери пре, него што семење и биљке поручи.

Вртарница, семенарница и цветарница
БОРЈАНОВИЋА И КОМП.
1—3 у Новом Саду.

Тражимо старијег комптоаристу који је српском и немачком језику потпуно вешт. Понуде са ознаком увета и са преписом исказа преко досадашњег службовања, нека се пошаљу на

К. А. ПАХАНИ И СИН
2—3 Брод Славонија.

За моју шпецерајску радњу потребујем
ДВА ШЕГРТА
ступити могу најдаље до 1 марта, рефлектанти нека се обрати на шпецерајску радњу

Д. АРНОВЉЕВИЋА
1—1 код црног „орла“ у Н. Саду.

ИЗВРСНО ЛАГЕР ПИВО

из темишварске „фабриксхоф“ акционарног друштва пиваре и из прве пилзанске акционарске пиваре, препоручује долепотписани у изврсном квалитету, како у оригинал бурадима тако и у флашама.

Александар Адамовић,
стовариште пива у Н. Саду
Арањ Јанош улица бр. 8.

Пиво у флашама од обе врсте може се добити и у моме детајљлокалу, господска улица бр. 8 увек фришко. По жељи шаљем и у куће директно. 1—10

КРЧМА

преко пута нове касарне код **„Црногорца“** издаје се од 1. априла т. год. на једну или више година под закуп, са свима просторијама, новом кугланом и летњим салетлом. Ближа условија код власника куће

Тоше Николића
3—3 у Новом Саду.

Помодна, галантеријског и белог еспапа
ТРГОВИНА
К. А. СУБОТИЋА
У МИТРОВИЦИ

потребује два млађа стручна помоћника и шегрта. Ступити могу одма. 2—3

Паја Ковачевић, мануфактурне робе трговац у Новом Саду, дунавска улица, радо продаје **јефтино,** а исто тако и радо купује **за готов новац**

МАНУФАКТУРНЕ РОБЕ

у мањим и већим партијама, а било и целокупну радњу.

Понуде од страних трговаца умољава лично или путем писма са ознаком каквоће, мање или веће партије, или целокупна радња. 2—3

ЗЛАТНА МЕДАЉА СВЕТСКЕ ИЗЛОЖБЕ У ПАРИЗУ 1889.

101 98—

Одликован медаљом за оцене на светској изложби у Чикагу.

У свима земљама заштићена законом.
За Аустро-Угарску заштитна марка № 46 ⅟₁

Essenz stomatica compos. Schutzm. J im Stern.
St. Jakobs капљице за стомак.

Од више година опробано средство против болести у стомаку, нарочито за слабо варење стомака, који нема апетита, колере, грчева, колике и содбренена и затвора. Једна флаша 60 нов. и 1 фор. 20 нов. Проспект гратис. Као средство првог реда против нервни болести од много година опробано Dr. Lieber's Nerven-Kraft-Elixir са Schutzmark-ом † и лентер. Прави се по лекарском и званично дозвољеном пропису у апотеки M. Fanta, Prag.

ПИЈАНСТВО и у највећој мери, може се излечити са Essenz Sougede. Може се употребити са знањем и без знања пијанца, јер је без боје, без укуса и без мириса. Успех се гарантује. Флаша 1 фор. 80 нов.

Tinct. nervi tonica
проф. Dr. Lieber's Nervenkraft-Elixir.

Једино прави са марком крста и лентера, прави се по лекарском и званично дозвољеном пропису у епотеци Max Fanta Prag. Тај препарат је од много година опробано средство за јачање живаца, особито против слабости лупања срца, бола у леђи, несвестице, главобоље и хрђавог варења. Проспект гратис. Флаша 1 ф., 2 ф., и 3 ф. 50 н. За болести стомака најбоље су St. Jakob's капљице, флаша 60 новч. и 1 фор. 20 нов.

Водена болест излечима са **Hydrops Essenz** у сваком штадијуму брзо и сигурно, Успех се гарантује. Лекарима за употребљавање врло се препоручује. И тамо помогне, где је сва нада напуштена. За потпуно опорављање доста је једна или две флаше по 3 фор.

Главна стоваришта: Salvator Apotheke Pressburg, Nyiri György, Molnar L. Gr. Wardein, Partos Adam, Bogatincsević K. Gr. Kikinda, Farkas J. Kecskemet, Péterffy Imre Marm. Sziget, Karl Jahner Temesvar, P. Mittelbach Agram, и у др. 13—80

Главни уредник: др. Емил Гаврила. Власник Славко Свет. Милетић. За уредништво одговара: Никола Маленчић. Срп. штампарија дра Свет. Милетића у Н. Саду